

Eindrapport

Project: Kompas Noordkop

Inhoud

1.	Managementsamenvatting.....	3
2.	Algemeen	5
2.1	AANLEIDING VOOR HET INTERVENTIEPROJECT	5
2.2	DOELGROEPBESCHRIJVING	5
2.3	DOELSTELLINGEN VAN HET PROJECT.....	5
2.4	OPDRACHTGEVER	5
2.5	PROJECTSTRUCTUUR EN SAMENWERKENDE PARTNERS.....	6
2.6	LOOPTIJD EN FASERING VAN HET PROJECT	6
2.7	CAPACITEIT.....	7
2013	uren	7
3.	Communicatieplan.....	9
3.1	NIEUWSBRIEVEN.....	9
3.2	PERSCONTACTEN	9
4.	Projectgroep Handhaving.....	10
4.1	UITGEVOERDE WERKZAAMHEDEN ALGEMEEN	10
4.2	RISICOANALYSE/CBP DISCUSSIE	10
4.3	INTERNE SIGNALEN GEMEENTEN EN PARTNERS	11
4.4	RESULTATEN PER DEELNEMENDE GEMEENTEN.....	11
4.5	CONCLUSIES UITGEVOERDE CONTROLES:.....	13
4.6	RESULTATEN GBA/BRP	14
4.7	RNI, AFGIFTE FISCALE NUMMERS	16
4.8	CONCLUSIES BRP-TRAJECT	16
4.9	PRODUCTEN PROJECTGROEP HANDHAVING EN GBA/BRP-TRAJECT	16
5.	Resultaten landelijke ketenpartner/deelnemer	17
5.1	GEBRUIK IVT-APPLICATIE	17
5.2	INSPECTIE SZW, DIRECTIE ARBEIDSMARKTFRAUDE.....	18
5.3	BELASTINGDIENST	19
5.4	POLITIE NOORD-HOLLAND NOORD.....	20
5.5	RELATIE MET CBA ARBEIDSUITBUITING.....	21
5.6	SIGNALEN ARBEIDSUITBUITING - REGIONAAL INFORMATIE EN EXPERTISE CENTRUM (RIEC)	21
5.7	UITVOERINGSORGAAN WERKNEMERSVERZEKERINGEN (UWV)	23
5.8	SOCIALE VERZEKERINGSBANK (SVB)	23
6.	Projectgroep Voorzieningen (huisvesting).....	24
6.1	KADERNOTA HUISVESTING EU-ARBEIDSMIGRANTEN IN DE REGIO NOORDKOP	24
6.2	NATIONALE VERKLARING	24
6.3	VOORTGANGSOVERLEG NATIONALE VERKLARING.....	24
6.4	EXPERTISECENTRUM FLEXWONEN VOOR ARBEIDSMIGRANTEN	24
6.5	GEMEENTENETWERK.....	25
6.6	DE ROL VAN DE PROVINCIE NOORD-HOLLAND.....	25
6.7	SAMENWERKINGSCONVENANT	25
6.8	RESULTATEN PROJECTGROEP VOORZIENINGEN (HUISVESTING)	25
6.9	VOORBEELDEN HUISVESTING.....	26
6.10	CONCLUSIES RESULTATEN PROJECTGROEP VOORZIENINGEN	26
7.	Borging huisvesting en handhaving vanaf 2015.....	27
7.1	BORGING HUISVESTING	27
7.2	BORGING HANDHAVING	27
8.	Conclusies	29
8.1	MAATSCHAPPELIJKE EFFECTEN PROJECT KOMPAS NOORDKOP	29
8.2	FINANCIËLE RESULTATEN.....	30
9.	Aanbevelingen	31
7.	AMBASSADEURS (AANJAAGTEAM)	31
	<i>Overzicht van de financiële resultaten van het Interventieteam</i>	<i>32</i>

1. Managementsamenvatting.

Terugkijkend op ruim twee jaar Interventieproject Kompas Noordkop, waarin inzet werd geleverd door diverse (keten)partijen, kan worden vastgesteld dat de belangrijkste doelen zijn behaald.

Daarbij is gebleken dat de problematiek rond huisvesting en arbeid van EU-arbeidsmigranten blijvend de aandacht verdient en dat met name de uitbreiding van het aantal bedden een lange adem nodig heeft. De arbeidsmigratie is een positieve factor op de economische groei van de regio Noord Holland Noord. De vraag naar arbeidsmigranten is niet van tijdelijke aard. Bepaalde arbeidsmigranten blijven wellicht tijdelijk, de vraag naar deze arbeidskrachten heeft een permanent karakter..

De hoofdonderdelen van het project Kompas Noordkop krijgen per 2015 een structurele plek in de reguliere processen op regionaal en lokaal niveau. Activiteiten vanuit het interventieproject zullen geborgd worden binnen de bestaande werkprocessen. Gedoeld wordt op: voortzetting van de handhaving op legale huisvesting voor arbeidsmigranten, verloning van gewerkte uren, verdere stimulering van de alternatieve huisvesting en verbetering van de registratiegraad van arbeidsmigranten. Gezien de structurele aard van het fenomeen arbeidsmigratie (de zogenaamde permanente tijdelijkheid) en het bovenlokale karakter, lijkt het logisch deze woonbehoefte en feitelijke huisvesting tenminste op regionaal niveau te blijven af stemmen.

Zijn de gestelde doelen bereikt?

- a. Aan de hand van de resultaten concluderen we dat de problematiek rond illegale huisvesting van arbeidsmigranten en de daarmee samenhangende misstanden door een integrale handhavingaanpak op een meer beheersbaar niveau is gebracht. De repressieve handhaving is, in samenwerking met de landelijke ketenpartners, goed op de kaart gezet. Het aantal geconstateerde overtredingen vertoonde gaandeweg een neergaande lijn. Er werden minder arbeidsmigranten per woning aangetroffen, er kwamen meer aanvragen voor legalisaties en meer inschrijvingen GBA/BRP. Dit duidt op het bereiken van het effect op nalevinggedrag.
Daarnaast was sprake van een substantieel inwineffect, de financiële opbrengst van de projectmatige, integrale aanpak bedraagt ruim € 162.580, zie het "Overzicht van de financiële resultaten van het Interventieteam". Een aantal signalen zijn bij de landelijk partners nog in onderzoek en kunnen uiteindelijk leiden tot een hogere financiële opbrengst.
- b. Er is inzicht verkregen in aard en kwaliteit van de huisvesting van EU-arbeidsmigranten in de regio Noordkop. Over het aantal gehuisveste werknemers en betrokken werkgevers en inleners zijn nog onvoldoende harde cijfers beschikbaar. Een recentelijk gesloten convenant met werkgevers en huisvesters in de regio zal, naar verwachting, bijdragen aan een nauwere samenwerking en meer duidelijkheid over vraag en aanbod. Om de voortgang te bevorderen wordt er, conform het programma Flexwonen voor arbeidsmigranten (voortvloeiend uit de Nationale Verklaring), een ambassadeursteam of aanjaagteam geformeerd vanuit de driehoek overheid, werkgevers en huisvesters. Inmiddels is dit in andere regio's al succesvol.
- c. Door middel van preventieve activiteiten, zoals informatieverstrekking en voorlichting, is bevorderd dat de huisvesting op legale wijze plaats vindt. Het aantal gelegaliseerde bedden is toegenomen, mede als gevolg van de Kompascontroles. Door het verstrekken van informatiefolders tijdens de interventies raken arbeidsmigranten beter geïnformeerd over rechten en plichten in Nederland.

- d. Samenwerking met de landelijke ketenpartners is zinvol gebleken. De initiërende, verbindende en ondersteunende rol van het RCF Kenniscentrum Handhaving Noord-Holland is daarbij van cruciaal belang geweest. Wederzijdse prestatieafspraken vooraf, tussentijdse communicatie over belang en voortgang van signalen en terugkoppeling van bevindingen kan het inzicht in elkaars belangen verder versterken.
- e. Landelijk staat het, met en door het RCF Kenniscentrum Handhaving Noord-Holland ontwikkelde format KOMPAS, op de kaart. Het wordt door het ministerie van Binnenlands zaken als voorbeeld genoemd voor een regionale aanpak en heeft navolging. De gekozen projectmatige aanpak heeft geleid tot permanente aandacht (zowel regionaal als landelijk en politiek) voor de problematiek van de huisvesting van EU-arbeidsmigranten.
- f. Door de regionale samenwerking van de gemeenten aan de Kompasinterventies is geen waarneembaar waterbedeffect binnen de regio Noordkop opgetreden. U vindt een samenvatting van de conclusies en aanbevelingen in Hoofdstuk 8 en 9.
- g. Het werk is nog niet af. De integrale handhaving vraagt om permanente aandacht, waarbij regionale coördinatie van de uitvoering een kritische succesfactor is.
- h. Op het terrein van de huisvesting zijn stappen gezet maar er is nog onvoldoende uitbreiding gerealiseerd. Hier ligt een uitdaging voor het ambassadeursteam of aanjaagteam.

2. Algemeen

2.1 Aanleiding voor het interventieproject

Gemeenten, politie en woningbouwcorporaties in de regio Noordkop in Noord-Holland ontvingen de afgelopen jaren in toenemende mate meldingen van burgers die overlast ervoeren van arbeidsmigranten in de directe woonomgeving, zoals overbewoning in gezinswoningen, geluid- en parkeeroverlast. Maatschappelijke en overheidsdiensten werden ook meer geconfronteerd over knelpunten in de sfeer van arbeids(omstandigheden) en illegale huisvesting van EU-arbeidsmigranten.

De omvang van het probleem was echter niet goed vast te stellen.

2.2 Doelgroepbeschrijving

Het project Kompas Noordkop is een combinatie van een regio- en een branche-gerichte aanpak. Het voorziet in de controle op georganiseerde (illegale) huisvesting van EU-arbeidsmigranten. De te onderzoeken doelgroep betrof de werkgevers van de groep EU-arbeidsmigranten die -niet correct- zijn gehuisvest in de regio Noord-Holland Noord, verder te benoemen als Noordkop. Ook de EU-arbeidsmigranten zelf waren subject van onderzoek, primair op het gebied van huisvesting, registratie BRP/GBA en veroorzaakte overlast, maar ook op terreinen van belastingwetgeving, uitbuiting en andere overheidsvoorzieningen.

Het aantal tijdelijke EU-arbeidsmigranten in de regio Noordkop wordt nu geschat op 3.000 á 6.000, waarvan ongeveer 60% werkzaam is in de agrarische sector. De overige 40% werkt in andere sectoren, zoals distributiecentra, bouwnijverheid, industrie en dienstverlening.

2.3 Doelstellingen van het project

De doelstellingen van het Interventieteam Kompas Noordkop waren:

1. het door middel van een integrale overheidsaanpak handhaven van wet- en regelgeving bij illegale huisvesting van arbeidsmigranten en de daarmee samenhangende misstanden op een gewenst en beheersbaar niveau brengen;
2. verbeteren van het inzicht in (aard en kwaliteit van) de huisvesting van EU-arbeidsmigranten in de regio Noordkop; de aantallen gehuisveste werknemers en de daarbij betrokken werkgevers en inleners;
3. het aanpakken van diegenen (huisjesmelkers en werkgevers) die de huisvesting van de arbeidsmigranten commercieel exploiteren;
4. door middel van informatie en voorlichting bevorderen dat de huisvesting op legale wijze gaat plaatsvinden.

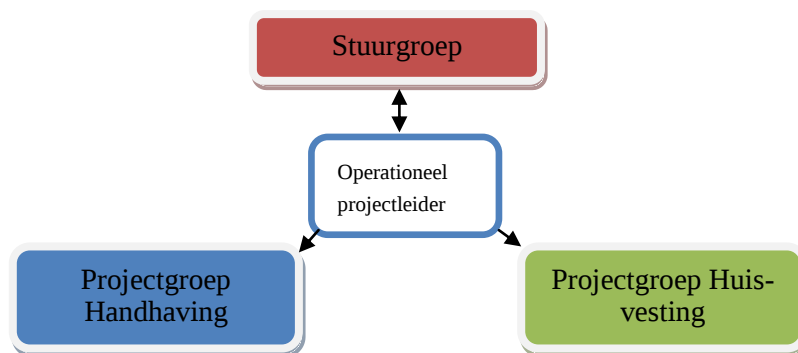
De aanpak van het project voorzag zowel in een repressieve als een preventieve benadering (controleren én verstrekken van informatie en voorlichting).

2.4 Opdrachtgever

De formele opdrachtgever voor het project is de Landelijke stuurgroep interventieteams (LSI). Het project werd opgezet onder door de LSI gedelegeerde verantwoordelijkheid van (nu) de heer V. Everhardt, VNG vertegenwoordiger (wethouder gemeente Utrecht).

Het project werd regionaal uitgevoerd onder bestuurlijke verantwoordelijkheid van het samenwerkingsverband van de vier Noordkopgemeenten, onder voorzitterschap van de burgemeester van de gemeente Hollands Kroon.

2.5 Projectstructuur en samenwerkende partners

Het project werd aangestuurd door de regionale Stuurgroep Kompas, onder voorzitterschap van de burgemeester van Hollands Kroon. In de Stuurgroep waren de IT-partners en de zes¹ Noord-Hollandse gemeenten bestuurlijk vertegenwoordigd (na de gemeentelijke herindeling van 1 januari 2013 nog vier gemeenten). De operationeel projectleider werd ingezet door de gemeenten.

De ambtelijke activiteiten vonden plaats onder regie van twee projectgroepen, te weten:

- Projectgroep Handhaving – Interventieteam
- Projectgroep Huisvesting en Voorzieningen – uitwerking huisvestingbeleid gericht op alternatieve huisvestingsvormen voor arbeidsmigranten.

Naast de gemeenten Den Helder, Hollands Kroon, Heerhugowaard en Schagen, hebben landelijke diensten aan het project deelgenomen zoals:

- Politie eenheid Noord-Holland
- Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW)²;
- Belastingdienst Holland Noord, waaronder Toeslagen en Autoheffingen;
- Uitvoeringsinstantie Werknemersverzekeringen (UWV);
- Sociale Verzekeringsbank (SVB).

Verder is in dit project samengewerkt met de:

- Provincie Noord-Holland;
- Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst (GGD);
- Regionaal Uitbuitingsteam (RUIT);
- Expertisecentrum Mensenhandel en Mensensmokkel (EMM);
- Regionaal Informatie- en expertisecentrum (RIEC);
- Ministerie van Binnenlandse zaken (BZK).

2.6 Looptijd en fasering van het project

Volgens het projectplan was de geplande looptijd van juli 2012 tot januari 2015. Het project was opgeknipt in een oriëntatiefase en een operationele fase. Het verloop was uiteindelijk als volgt:

Oriëntatiefase	juli 2012 t/m oktober 2012
Operationele fase	november 2012 t/m december 2014

¹ Vanaf januari 2013 vormen Schagen, Harenkarspel en Zijpe de gemeente Schagen

² Voorheen Arbeidsinspectie

2.7 Capaciteit

De ketenpartners hebben sinds 2012 de volgende *operationele* capaciteit aan het project geleverd:

In de door gemeente opgegeven uren zijn de volgende activiteiten verwerkt: werkzaamheden adresvoorbereiding controles, uitvoeren en collegiale ondersteuning controles, inzet BRP specialist en verwerken BRP registratie.

Tabel 1: Capaciteit (uren)

Ketenpartner	Totaal aantal uren 2012- 2015
Gemeente Heerhugowaard	531
Gemeente Hollands Kroon	904
Gemeente Schagen	782
Gemeente Den Helder	522
Totaal gemeenten	2739
Belastingdienst	2012
	2013 uren
	2014 uren
Belastingdienst/ autoheffingen	
Politie NHN	In regulier werk opgenomen, niet te schatten.
Operationeel projectleider	3287
Administratieve ondersteuning Kompas/invoering gegevens in IVT applicatie	656
RCF NH	800

2.8 Effecten van het project; zijn de gestelde doelen bereikt?

- Aan de hand van de resultaten concluderen we dat de problematiek rond illegale huisvesting van arbeidsmigranten en de daarmee samenhangende misstanden door een integrale handhavingaanpak op een meer beheersbaar niveau is gebracht. De repressieve handhaving is, in samenwerking met ketenpartners, goed op de kaart gezet. Het aantal geconstateerde overtredingen vertoonde gaandeweg een neergaande lijn. Er werden minder arbeidsmigranten per woning aangetroffen, er kwamen meer aanvragen voor legalisatie van verblijfslocaties en meer inschrijvingen van arbeidsmigranten in de GBA/BRP. Dit duidt op het beïnvloeden van nalevinggedrag door de gerichte handhaving. Door de regionale samenwerking van de vier gemeenten aan de Kompasinterventies is geen waarneembaar waterbedeffect binnen de regio Noordkop opgetreden.
- Er is inzicht verkregen in aard en kwaliteit van de huisvesting van EU-arbeidsmigranten in de regio Noordkop. Over het aantal gehuisveste werknemers en betrokken werkgevers en inleners zijn nog onvoldoende harde cijfers beschikbaar.
- Vele huisjesmelkers en werkgevers die de huisvesting van de arbeidsmigranten commercieel exploiteren hebben bezoek gehad van het Interven-

- tieteam. Bij vastgestelde regelovertreding zijn aanschrijvingstrajecten gestart en signalen voor de landelijke partners zijn overgedragen.
- d. Door middel van informatie en voorlichting is bevorderd dat de huisvesting op legale wijze meer gaat plaatsvinden. Het aantal gelegaliseerde bedden is toegenomen, mede als gevolg van de Kompascontroles. Door het verstrekken van informatiefolders tijdens de interventies raken arbeidsmigranten beter geïnformeerd over hun rechten en plichten.
 - e. Het economisch belang van de arbeidsmigranten staat prominent op de agenda's van de gemeenten, zodat er ook ruimte ontstaat voor gemeenten om samen met werkgevers en huisvesters te werken aan huisvesting- en handhavingafspraken. Enerzijds om invulling te geven aan de afspraken in de Landelijke Verklaring door ook als gemeenten de verantwoordelijkheid te nemen voor het realiseren van huisvesting voor EU-arbeidsmigranten. Anderzijds om ook vanuit economisch perspectief te blijven inzetten op een sterke economische regio.
 - f. Om de voortgang bij de realisatie van alternatieve huisvesting voor arbeidsmigranten te bevorderen wordt er conform het programma Flexwonen (voortvloeiend uit de Nationale Verklaring), een ambassadeursteam of aanjaagteam geformeerd vanuit de driehoek overheid, werkgevers en huisvesters. Inmiddels is dit in andere regio's al succesvol.
 - g. Samenwerking met ketenpartners is zinvol gebleken. De initiërende, verbindende en ondersteunende rol van het RCF Kenniscentrum Handhaving Noord-Holland is daarbij van cruciaal belang geweest. Wederzijdse prestatieafspraken vooraf, tussentijdse communicatie over belang en voortgang van signalenafhandeling en terugkoppeling van bevindingen kan het inzicht in elkaars belangen verder versterken.
 - h. Landelijk staat het, met en door het RCF Kenniscentrum Handhaving Noord-Holland ontwikkelde, format KOMPAS op de kaart. Het wordt door het ministerie van Binnenlands zaken als voorbeeld genoemd voor een regionale aanpak en krijgt inmiddels navolging, zoals het initiatief voor start van het project Kompas Noord-Kennemerland, maar ook in andere regio's elders in Nederland. Door de LSI is huisvesting arbeidsmigranten ook voor 2015 benoemd tot één van de landelijke thema's. De gekozen projectmatige aanpak heeft geleid tot permanente aandacht (zowel regionaal als landelijk en politiek) voor de problematiek van de huisvesting van EU-arbeidsmigranten.
 - i. Het werk is nog niet af. De integrale bestuurlijke handhaving vraagt om permanente aandacht, waarbij regionale coördinatie van de uitvoering een kritische succesfactor is. Op het terrein van de huisvesting zijn stappen gezet maar er is nog onvoldoende uitbreiding gerealiseerd. De spanning op de vraag en aanbod van legale huisvesting vraagt om gerichte handhaving om nalevinggedrag in stand te houden.

3. Communicatieplan

De kernboodschap in de communicatie was:

“Huisvesting van arbeidsmigranten moet passen binnen wettelijke kaders” en

“Arbeidsmigranten hebben recht op humane huisvesting en behandeling”.

Voorlichting aan pandeigenaren, werkgevers, arbeidsmigranten en andere burgers heeft vanaf de start van de handhavingfase prioriteit gehad. Daarvoor zijn folders, flyers en informatiebladen benut, deels in het Nederlands en het Pools, deels in andere talen.

3.1 Nieuwsbrieven

Er zijn acht nieuwsbrieven uitgebracht. In 2012 en 2013 samen met het interventieproject Kompas West-Friesland. Na beëindiging van Kompas West-Friesland exclusief voor de Noordkop. Vanaf half 2013 verscheen de nieuwsbrief in de vorm van een digizine (digitale nieuwsbrief). In de nieuwsbrieven kwamen projectbetrokkenen aan het woord over hun organisatiebelang en hun rol binnen het interventieproject. Resultaten van controleacties werden vermeld en er werd over de voortgang van (bestuurlijke) ontwikkelingen gerapporteerd. Gaandeweg was er steeds meer aandacht voor geslaagde vormen van huisvesting voor arbeidsmigranten.

De doelgroep van de nieuwsbrief bestond niet alleen uit de directe projectmedewerkers en betrokkenen, maar werd ook op intranet van de deelnemende partners geplaatst en verstrekt aan abonnees zoals andere overheden en externe organisaties. Ook rond deze nieuwsbrieven is er steeds meer regionale en landelijke interesse en aandacht.

3.2 Perscontacten

Vanaf de start van het project en de locatiecontroles door het interventieteam is de pers (pro)actief benaderd, onder meer via interviews en persberichten in de regionale dagbladen en de regionale radio en TV. Verzoeken van de pers om aanwezig te zijn bij controleacties zijn vanwege de privacyaspecten afgehouden. Wekelijks, soms tweewekelijks, werden over de resultaten van de controles door het Interventieteam een persbericht uitgebracht.

4. Projectgroep Handhaving

In dit deelproject werden de controlewaardige huisvestingadressen multidisciplinair geselecteerd en onderzocht.

4.1 Uitgevoerde werkzaamheden algemeen

Projectgroep Handhaving hanteerde de volgende uitgangspunten:

- Zicht krijgen en behouden op de feitelijke woon- en leefsituaties van de arbeidsmigranten in de deelnemende gemeenten, middels verplichte registratie bij de gemeentelijke afdelingen van locaties en personen;
- Effectief optreden en informatie-uitwisseling op basis van ketensamenwerking;
- Een integrale aanpak door het toepassen van verschillende handhaving-instrumenten (aanspreken, aanschrijving, controle, bestuursdwang);
- Gerichtte handhavingcommunicatie; voorlichting over wettelijke kaders, waardoor nalevingbereidheid gestimuleerd wordt.

Tijdens het handhavingstraject werden onder meer de volgende werkzaamheden verricht:

- Integrale bestuurlijke handhaving door informatie-uitwisseling tussen ketenpartners en het delen van expertise tussen ketenpartners;
- Uitvoering van uniforme en herkenbare handhavingactiviteiten, administratieve en fysieke controles op verblijfsadressen van arbeidsmigranten;
- Gerichtte fysieke controles door integraal samengestelde controleteams op controlewaardige verblijfsadressen en locaties
- Het uitvoeren van hercontroles na een juridisch aanschrijvingstraject;
- Organiseren van tussenevaluaties en bijsturen van de interventieaanpak om de doelstellingen van het project te kunnen realiseren.

De uitvoering vond plaats door middel van multidisciplinaire waarnemingen ter plaatse. De werkzaamheden ter plaatse bestonden uit:

- Opname van de feitelijke woon- en leefsituatie ter plaatse;
- Het vaststellen van de identiteit van de aanwezige arbeidsmigranten;
- Interviewen van de bewoners aan de hand van standaard uitvraagformulieren;
- Het, indien nodig, navraag doen of ondersteuning aanvragen bij een van de ondersteunende diensten;
- Het constateren van algemene bijzondere situaties op de locatie;
- Controle op onrechtmatige arbeidsituaties en op malafide werkgevers (uitzendbureaus);
- Het verwerken van bevindingen in projectapplicatie (IVT).

4.2 Risicoanalyse/CBP discussie

De Inspectie SZW, de afdeling Onderzoek en Analyse van de directie Analyse, Programmering en Signalering, heeft bij de start van het project gewerkt aan het opstellen van een bruikbaar format voor een inventarisatie van gegevens. Op basis van indicatoren worden gekoppelde bestanden geanalyseerd om te komen tot inzicht in verblijfslocaties van arbeidsmigranten en risicoadressen vast te stellen.

Begin 2013 heeft het College Bescherming Persoonsgegevens (CBP) zich op het standpunt gesteld dat op grond van artikel 16 van de WBP gegeven "nationaliteit" niet gebruikt mag worden voor selectiedoeleinden voor de interventieprojecten huisvesting arbeidsmigranten. Het behoeft geen betoog dat het gebruik van het gegeven "nationaliteit" onontbeerlijk is voor projecten die zich richten op een specifieke doelgroep als de arbeidsmigranten.

Ondanks ingediende juridisch onderbouwde zienswijze vanuit RCF/Kompas en brieven over en weer blijft het CBP vasthouden aan hun standpunt.

Op grond van dit CBP standpunt heeft de analyseafdeling van de inspectie SZW de analysewerkzaamheden voor het project gestaakt.

4.3 Interne signalen gemeenten en partners

Als werkvoorraad aan onderzoekwaardige adressen zijn de signalen van illegale huisvesting van de deelnemende gemeenten verrijkt met interne informatie en vergeleken met:

- veelvuldig opgegeven verblijfadressen bij aanvraag sofinummer³;
- veelvuldig opgegeven verblijfadres door woningzoekende arbeidsmigranten;
- waarnemingen van politie van concentratie Poolse voertuigen bij woningen;
- woonkaartgegevens in de GBA;
- informatie bij de afdelingen Bouw- en woningtoezicht en Handhaving.

Gedurende de projectperiode zijn in toenemende mate signalen van illegale bewoning door EU-arbeidsmigranten aangeleverd. Dit waren signalen van burgers, wijkagenten, gemeentelijke handhavers/ toezichthouders.

De operationele fase werd uiteindelijk gestart met 378 onderzoekwaardige locaties.

4.4 Resultaten per deelnemende gemeenten

Sinds de start van de operationele fase (februari 2013) zijn tot 1 november 2014, 62 controleavonden⁴ georganiseerd. In totaal zijn 144 panden gecontroleerd. Daarbij zijn 801 personen aangetroffen. Er zijn 3 dwangsommen opgelegd (3x € 1500,-).

Tabel 2: aantal gecontroleerde adressen en aantal aangetroffen personen 01-02-2013 tot 01-11-2014

Gemeente	Plaats	Aantal adressen	Aangetroffen personen
Totaal Heerhugowaard		27	126
Totaal Den Helder		16	131
Hollands Kroon	Breezand	3	54
	Winkel	7	30
	Kolhorn	1	4
	Nieuwe Niedorp	2	10
	Wieringerwerf	7	36
	Slootdorp	4	23
	Anna Paulowna	1	9
	Kreileroord	2	8
	Hippolytushoef	1	8
	Middenmeer	7	65
	't Veld	6	39
	Lutjewinkel	8	16
Totaal Hollands Kroon		49	302
Schagen	Schagen	2	19
	Warmenhuizen	18	53

³ Tot 1 januari 2014 werden nog sofinummers verstrekt aan arbeidsmigranten die voor korte duur werkzaam waren in Nederland en derhalve niet de verplichting hadden tot registratie in de GBA

⁴ Vanwege de hogere trefkans vonden de controles in de avonduren plaats.

Eindrapport Interventieproject huisvesting arbeidsmigranten Kompas Noordkop

	Waarland	3	16
	Tuitjenhorn	6	18
	Petten	5	49
	Schagerbrug	6	30
	t Zand	2	14
	Burgerbrug	1	6
	St.Maartensvlotbrug	8	29
	St. Maarten	1	8
Totaal Schagen		52	242
TOTAAL		144	801

De controleacties hebben geleid tot de volgende resultaten (zie tabel 3 en 4)

Tabel 3: Resultaten fysieke onderzoeken (aantallen)

Aantallen onderzoeken per gemeente	Totaal
Aantal onderzoekwaardige locaties bij aanvang operationele fase (jan. 2013), zie hoofdstuk 4	383
Totaal aantal uitgevoerde en inmiddels afgeronde onderzoeken	144
Werkvoorraad risicoadressen per 1 november 2014	239

De aard van de onderzochte objecten verschilde. In tabel 4 is een overzicht opgenomen van de soorten locaties en hun aantallen vanuit het aantal afgeronde onderzoeken (144).

Tabel 4: Uitsplitsing gecontroleerde adressen naar aard

Aard locatie	Aantal
a. eengezinswoningen/ appartementen	48
b. pensions/ hotels	7
c. verblijflocaties op recreatieparken/ campings/caravans	38
d. woonunits bij agrarische bedrijven	18
e. permanente voorzieningen bij agrarische bedrijven	5
f. bijgebouwen/ schuren	28
Totaal	144

De op de bezochte locaties aangetroffen personen (801) zijn door de controleteams schriftelijk geïnterviewd. In tabel 5 is een overzicht opgenomen van de nationaliteit van de aangetroffen personen⁵:

Tabel 5: Overzicht nationaliteit aangetroffen personen

Nationaliteit	Aantal
Bondsrepubliek Duitsland	17
Bulgarije	7
Griekenland	6
Hongarije	20

⁵ Het overzicht van nationaliteiten sluit op hoofdlijnen aan bij recente cijfers van de SCP (zie rapport Nieuw in Nederland", juli 2013, pag. 30 e.v.)

Letland	20
Litouwen	1
Nederland	5
Oekraïne	9
Peru	2
Polen	685
Portugal	16
Roemenië	4
Slovenië	1
Slowakije	7
Totaal	801

Tijdens de interviews werd geconstateerd dat de huisvesting van arbeidsmigranten nog vaak gekoppeld is aan hun arbeidscontract, wat een (meervoudige) afhankelijke positie in de hand werkt. Verlies van werk en inkomen, leidt automatisch tot een verlies van huisvesting. Beklag van huisvesting kan weer leiden tot verlies van werk. Meermalen doen arbeidsmigranten hun beklag over een werkgever betreffende gewerkte uren, verloning dan wel huisvesting, maar lijken ze hiervan geen formele melding of aangifte te willen doen. De afhankelijke positie zou hieraan debet kunnen zijn.

Bij de locatiecontroles hebben zich de volgende bijzondere situaties voorgedaan:

- bij 1 locatie werd de toegang geweigerd. Deze locatie is opnieuw bezocht door het interventieteam en is afgehandeld door de betreffende gemeente;
- 2 verblijfslocaties werden de volgende dag ontruimd (Den Helder en Winkel);
- 3 verblijfslocaties zijn direct ontruimd; St. Maarten (arbeidsmigranten in een schuur en woning), Schagerbrug (twee arbeidsmigranten in 2 caravans onder een overkapping) en Anna Paulowna (achterhuis);
- bij veel locaties werden 3 tot 8 personen aangetroffen. In de recreatiebungalows vaak 2 á 3 personen.

Arbeidsuitbuiting lijkt eerder uitzondering dan regel, maar toch: elke situatie is er één te veel. Zoals die keer dat een Poolse arbeidsmigrant werd aangetroffen die niet wist te vertellen bij welk bedrijf hij werkte en wat het adres was. De projectleider is er nog steeds verbaasd over: 'Hij wist wel welke werkzaamheden hij daar moest verrichten en de route die hij reed met zijn auto naar het werk. Met behulp van een iPad en navigatie kwamen wij samen met hem en enkele andere arbeidsmigranten er achter op welk adres en pand hij werkte. Hij noteerde zelf de gewerkte uren en ontving steeds een voorschot op zijn loon. Deze werknemer wist ook niet wat zijn uurloon was en beschikte niet over een arbeidsovereenkomst, laat staan een salarisstrook. Hij werkte dus zwart. De Belastingdienst is hierover geïnformeerd en is daar ook direct achter aan ging.' En dat is meteen ook de kracht van Kompas. Dit soort misstanden kunnen snel worden aangepakt. Puur omdat partijen - zoals gemeenten, Belastingdienst en Inspectie SZW - samenwerken en vlot tot actie over gaan.

4.5 Conclusies uitgevoerde controles:

- Het aantal uitgevoerde onderzoeken (144 adressen) biedt inzicht in het aantal controles dat in twee jaar regionaal uitgevoerd kon worden (volume), gemiddeld ruim 70 adressen per jaar;
- Uit de aard van de locaties blijkt dat werkgevers in 33% van de gevallen kiezen voor huisvesting in eengezinswoningen/appartementen en 27% op recreatieparken/campings;
- Het aantal aangetroffen personen heeft vrijwel altijd de Poolse nationaliteit;
- De (meervoudige) afhankelijkheid van arbeidsmigranten is een blijvend aandachtspunt;

- Het aantal niet gesanctioneerde overtredingen vertoont gaandeweg het project een neergaande lijn (ervaring projectgroep Handhaving). Er worden minder arbeidsmigranten per woning aangetroffen, meer aanvragen voor legalisaties locaties, meer registraties in de GBA/BRP. Dit kan duiden op het bereiken van het gewenste (maatschappelijke) effect.

Het verdient aanbeveling de gecontroleerde locaties te blijven monitoren.

4.6 Resultaten GBA/BRP

Het GBA/BRP-traject is een intergemeentelijke operationele samenwerking, dat is voortgekomen uit de projectgroep Handhaving. Het doel van het BRP-traject was:

- a. de registratiegraad van EU-arbeidsmigranten te vergroten;
- b. het verbeteren van het inzicht in aantallen en verblijfplaatsen van EU-arbeidsmigranten in de regio Noordkop;
- c. via voorlichting er voor zorgen dat de arbeidsmigranten de wettelijke verplichtingen kennen en de belangen van registratie.

Binnen het GBA/BRP-traject is begin 2013 een werkwijzer ontwikkeld. Deze heeft tot doel om te bevorderen dat alle inschrijvingen regionaal op een duidelijke, uniforme en gestructureerde wijze plaatsvinden. Door efficiënter en effectiever te werken wordt de registratiegraad van de doelgroep EU-arbeidsmigranten vergroot. Dit gebeurde onder meer door:

- regionale afstemming en harmonisering van het registratiebeleid;
- de doelgroep bij inschrijving voorlichting mee te geven over wonen en werken in Nederland;
- BRP specialisten te laten deelnemen aan de controleavonden van het handhavingsteam om arbeidsmigranten die al langere tijd in Nederland werkzaam zijn direct in te schrijven in de BRP.

Verbeterde registratie van EU-arbeidsmigranten levert voor de gemeenten een hogere bijdrage op uit het Gemeentefonds.

In totaal zijn op de bezochte locaties 801 personen aangetroffen. In tabel 6 is aangegeven welk deel hiervan tijdens de controle is geregistreerd in de GBA/BRP.

15 personen stonden op een ander adres in Nederland geregistreerd. In die gevallen is er dus sprake van verhuizing en is de juiste verblijfplaats gecorrigeerd.

De indruk bestaat dat (malafide) werkgevers/ uitzendbureaus werknemers soms bewust buiten het zicht houden van de overheid en hen geen toestemming geven om zich in te schrijven in de BRP. Geconstateerd kan worden dat registratie bijdraagt aan het doorbreken van afhankelijkheid.

Tabel 6: GBA/BRP-registratie

Aantal aangetroffen personen	Niet geregistreerd in GBA/BRP (voldoen niet aan de registratiecriteria)	Geregistreerd in GBA/BRP tijdens controle	verhuizingen
801	406	380	15

Tabel 7: overzicht BRP registratie per plaats/gemeente (01-02-13 tot 01-11-2014)

Gemeente	Plaats	Aantal	totaal gemeente
Heerhugowaard		81	81
Den Helder		38	38
Hollands Kroon			112
	Breezand	15	
	Winkel	9	
	Nieuwe Niedorp	2	
	Wieringerwerf	15	
	Slootdorp	15	
	Middenmeer	37	
	Kreileroord	2	
	Anna Paulowna	3	
	Lutjewinkel	10	
	't Veld	4	
Schagen	Schagen	15	149
	Warmenhuizen	48	
	Waarland	2	
	Tuitjenhorn	13	
	Petten	33	
	Schagerbrug	17	
	t Zand	13	
	St.Maartensvlotbrug	8	
TOTAAL		380	380

Personen die zijn aangetroffen en ter plaatse zijn geregistreerd kunnen als direct resultaat van Kompas worden beschouwd.. Een exact resultaat is niet te geven, wel de maximumopbrengst. In tabel 8 wordt een overzicht hiervan gegeven.

Tabel 8: Resultaten GBA/BRP-traject (financieel)

Onderzoeken per gemeente	Totaal
Direct herleidbare GBA/BRP-registratie na Kompascontroles (normbedrag rijksbijdrage, € 196,- per persoon per jaar). 380x196	€ 74.480 (per jaar)

Inschrijfavonden EU-arbeidsmigranten

In navolging van de methode Westland heeft de stuurgroep besloten voor de Noordkop deze aanpak over te nemen. Van belang daarvoor is dat het samenwerkingsovereenkomst met de werkgevers waarin ook de inschrijfmethode is opgenomen.

Dit inschrijvingstraject zal na de beëindiging van het project geborgd moeten worden.

4.7 RNI, afgifte fiscale nummers

Met ingang van 6 januari 2014 is de Wet basisregistratie personen (BRP) in werking getreden. RNI (Registratie Niet-ingezetenen) is de basisregistratie met persoonsgegevens voor niet-ingezetenen. Niet-ingezetenen zijn personen die niet in Nederland wonen, of korter dan 4 maanden, maar wel een relatie met de Nederlandse Overheid hebben en economisch actief zijn. De registratie van niet-ingezetenen is een onderdeel van de Basisregistratie Personen (BRP).

De afgifte van het fiscaalnummer (BSN) aan EU arbeidsmigranten die voor korte duur in Nederland gaan werken zal voor Noord Holland Noord plaatsvinden via het RNI loket bij de gemeente Alkmaar. Bij de inrichting van het werkproces RNI is er niet voor gekozen om een verblijfsadres van de arbeidsmigrant in het systeem op te nemen. Gemeenten hebben door de inrichting van het systeem RNI geen mogelijkheid om meer zicht te krijgen op de verblijfslocaties van EU arbeidsmigranten en deze te toetsen aan de wettelijke kaders.

Tijdens controles is gebleken dat ook arbeidsmigranten die al een arbeidscontract hebben voor een half jaar of langer zich melden aan het RNI loket en daardoor onzichtbaar zijn voor de lokale overheid.

4.8 Conclusies BRP-traject

- bijna 90% van de aangetroffen personen die voldoen aan de inschrijvingscriteria blijkt niet geregistreerd te staan in de GBA/BRP. Terwijl deze personen dit wel verplicht waren in verband met verblijf langer dan vier maanden;
- er is een duidelijke toename van BRP-registraties. De handhavingscommunicatie en de deelname van BRP-specialisten aan de controleavonden dragen hieraan bij;
- het verhogen van de BRP-registratie doorbreekt de afhankelijkheid van malafide werkgevers/ uitzendbureaus;
- juiste registratie van arbeidsmigranten in het BRP zal een permanente aandacht moeten krijgen binnen de afdeling Burgerzaken;
- inschrijfavonden conform het model gemeente Westland worden reeds uitgevoerd;
- afgifte van fiscale nummers via het RNI loket kan gezien worden als een risico voor adresfraude.

4.9 Producten projectgroep Handhaving en GBA/BRP-traject

De volgende concrete producten/ instrumenten/bijdragen heeft Kompas ontwikkeld en geïmplementeerd:

- Werkwijzer Operationele fase (Handhaving)
- GBA-werkwijzer (nu BRP)
- Informatie in het Pools op de websites van de Noordkopgemeenten met een link naar Migrada
- Folders en flyers in de taal van de arbeidsmigrant
- Organiseren inschrijfavonden conform het model Westland.

5. Resultaten landelijke ketenpartner/deelnemer

In dit hoofdstuk komen de bevindingen en resultaten van de overige ketenpartners aan de orde. Per ketenpartner is een samenvatting opgenomen van bevindingen en behaalde resultaten, soms aangevuld met een conclusie. In hoofdstuk 4.4 zijn de resultaten van de gemeenten opgenomen

Naar aanleiding van de controles zijn geen signalen aan de Inspectie SZW of de politie doorgegeven die op zichzelf zo ernstig waren dat direct sprake is van een vermoeden van een misstand waarop een directe interventie nodig was. Direct na de controles is de verzamelde informatie (signaallijsten) via het Regionaal Informatie- en expertisecentrum (RIEC) doorgeleid naar de Inspectie SZW en de Belastingdienst. Er zijn vanuit Kompas Noordkop in totaal 391 signalen uitgezet naar de landelijk partners, zie overzicht tabel 9. Eén signaal is onvoldoende om uitbuiting aan te tonen. Daarvoor is een samenstel van signalen en risico-indicatoren nodig. De signalen aan Politie en Inspectie SZW verstrekt, worden vooral gebruikt voor een risicoanalyse.

5.1 Gebruik IVT-applicatie

Voor de vastlegging van resultaten en bevindingen is de door de landelijk interventiestructuur gefaciliteerde applicatie IVT gebruikt. Gedurende de duur van het project zijn hierin alle signalen van onderzoeken verwerkt. Voor een overzicht van de signaalaanlevering aan de landelijke partners, zie tabel 9.

Tabel 9: Overzicht uitgezette signalen (tot 01-11-2014)

Overzicht aantal uitgezette signalen		GEMEENTE	GEMEENTE	GEMEENTE	GEMEENTE	
		Den Hel- der	Hollands Kroon	Heerhugo- waard	Schagen	totalen
PARTNER	SIGNAAL					
Belasting	geen BSN	18	14	11	3	46
	contant loon	21	22	16	19	78
	geen zorgverze- kering	8	12	1	7	28
Insp. SZW amf	< minimum loon	23	17	34	34	108
	klacht werkgever	8	4	5	14	31
	geen arbeidscon- tract	6	6	5	5	22
Politie	geen bewegings- vrijheid	5	3	4	6	18
	schulden	10	3	18	10	41
	ingehouden voorschotten niet terugbetaald	4	3	2	1	10
	ID in moeten leveren bij werkgever	2	2	1	4	9
Totalen		105	86	97	103	391

Vooruitlopend hierop is in tabel 10 een overzicht opgenomen van de financiële resultaten van alle ketenpartners, inclusief gemeenten.

Tabel 10: Financiële (te verwachten) resultaten ketenpartners en gemeenten

Ketenpartner	Bedrag in €
Inspectie SZW	Nog te verwachten
Belastingdienst/ loonheffing en Toeslagen	€ 57.000,-
Belastingdienst/ autoheffing	€ 26.600,-
Totaal ketenpartners	
Gemeenten, dwangsommen	€ 4.500,-
Gemeenten, GBA/BRP	€ 74.480,-
Totaal financieel resultaat tot 01-11-2014	€ 162.580,-

5.2 Inspectie SZW, directie Arbeidsmarktfraude

Door de Inspectie SZW, directie Arbeidsmarktfraude (AMF), team Noord-Holland wordt een bijdrage geleverd aan het interventieteamproject Kompas Noordkop. De bijdrage van de directie AMF is enerzijds gericht op het verstrekken van relevante informatie met betrekking tot locaties waar vermoedens zijn van slechte of niet passende huisvesting van arbeidsmigranten en anderzijds gericht op het ontvangen van signalen met betrekking tot vermoedens van onderbetaling van het wettelijk minimumloon.

Resultaten

Het belang van de Inspectie SZW/AMF binnen het project lag bij de naleving van de wettelijke bepalingen met betrekking tot de Wet arbeid vreemdelingen (Wav) en Wet minimumloon en minimumvakantiebijslag (WML).

Door de Inspectie SZW/AMF was toegezegd signalen voortkomende uit de interventies in het kader van het project nader te onderzoeken.

Door de Inspectie SZW/AMF zijn 108 signalen ontvangen betreffende mogelijke onderbetaling. Met betrekking tot de ontvangen signalen wordt opgemerkt dat meerdere signalen betrekking hebben op één intermediair/werkgever en derhalve als één melding zijn aangemerkt.

Alvorens onderzoeken te starten worden de signalen vergeleken met de informatiesystemen welke de Inspectie SZW/AMF ter beschikking staan. Uit een eerste check aan de hand van leeftijd en geregistreerde looninkomsten in SUWI-net bleek in nagenoeg alle gevallen dat de loonbetalingen aan de betrokken werknemer niet onder het voor hen geldende wettelijk minimumloon lagen.

Gedurende de looptijd van het interventieproject Kompas Noordkop is gebleken dat de vraagstellingen op het uitvraagformulier in de praktijk aanpassing behoefde om tot een betere beoordeling te kunnen komen van de signalen mogelijke onderbetaling. In samenspraak met het RIEC zijn hiervoor aanpassingen doorgevoerd en afspraken gemaakt.

Van de door de Inspectie SZW/AMF ontvangen signalen zijn er 83 (14 meldingen) daadwerkelijk nader beoordeeld. Er zijn 7 meldingen in onderzoek genomen, bij 4 van de gestarte onderzoeken zijn geen overtredingen geconstateerd.

De overige 3 onderzoeken zijn nog in behandeling, 2 van deze onderzoeken zijn overgedragen aan het Sociaal Akkoord Team in verband met mogelijke schijnconstructies. De overige signalen vormden, na raadpleging van de verschillende systemen, niet voldoende basis om een nader onderzoek in te stellen.

Conclusies en aanbevelingen

Binnen de land- en tuinbouw is door de Inspectie SZW geconstateerd dat voor 2014, er ten opzichte van voorgaande jaren een duidelijke daling van geconstateerde overtredingen Wav en/of WML is vastgesteld. Mogelijk schuilt hierin een verklaring voor het achterblijven van de opbrengst van de Inspectie SZW/AMF binnen dit project bij de verwachting.

Medio 2014 is in overleg met het RIEC getracht structuur in de wijze van signalering aan te brengen. Het door Kompas gebruikte formulier is aangepast en er zijn afspraken gemaakt over de wijze waarop en wanneer (aan de hand van een aantal vooraf ingestelde indicatoren) er gesignaleerd moet worden.

Met het RIEC is afgesproken dat de signalen, welke voldoen aan de gestelde indicatoren, m.i.v. 1 juli 2014 centraal in Utrecht worden aangeleverd en als melding geregistreerd. Deze meldingen worden nader beoordeeld en indien daar uit de eerste toetsing aanleiding toe is gevonden in onderzoek genomen. Deze wijze van aanlevering en registratie waarborgt het monitoren van de resultaten van het project.

5.3 Belastingdienst

Kwantitatieve rapportage Belastingdienst

Vanaf de aanvang van het project Kompas in februari 2013 tot medio februari 2014 zijn in het voortraject alle aangeleverde controleadressen op relevante fiscale zaken vooraf geanalyseerd. Deze gegevens zijn ter beschikking gesteld aan de projectleider. Vanaf februari 2014 is de focus meer komen te leggen op controle achteraf van de afgedragen loonheffingen. Van alle aangetroffen werknemers is in de bestanden gecontroleerd of er loon is opgenomen in de loonaangifte van de werkgever. In veel gevallen gebeurt dat op de juiste wijze. In gevallen waarin het vermoeden bestaat dat er significant niet of weinig is afgedragen zijn er onderzoeken ingesteld.

Autoheffingen

In het project Kompas Noordkop werd door de Belastingdienst Autoheffingen uitvoering gegeven aan “toezicht aan de voorzijde”. Hierbij stond gedragsbeïnvloeding en het komen tot compliant gedrag centraal. Door middel van een gesprek en door het uitreiken van een folder werden de regels met betrekking tot de BPM (belasting van personenauto's en motorrijwielen) en MRB (motorrijtuigenbelasting) uitgelegd aan de arbeidsmigrant. Ook werd de mogelijkheid geboden om aangifte te doen voor de verschuldigde motorrijtuigenbelasting op buitenlands kenteken (MB7). Daarnaast werd verwezen op de mogelijkheid om het voertuig om te zetten naar een Nederlands kenteken bij de Rijksdienst voor het wegverkeer. 147 eigenaars of feitelijke beschikkers van een voertuig met een buitenlandse kentekens zijn aangesproken tijdens de controles en van informatie voorzien. Omdat de voertuigen veelal niet rijdend zijn waargenomen is er geen sprake van een belastbaar feit. De betreffende kentekens zijn bijna allemaal opgenomen in ANPR (kentekenherkenning)systeem van de Belastingdienst. (Bron: BPM /MRB bestand Kompas)

33 voertuigen zijn in de belastingheffing opgenomen. Dit betreft 15 Nederlandse kentekens die opgenomen zijn in de houderschapsbelasting en 18 Poolse kentekens waarvan de eigenaren motorrijtuigenbelasting betalen op het Poolse kenteken. De belastingopbrengst MRB verschilt per vervoermiddel. Gemiddeld is het bedrag aan motorrijtuigenbelasting vastgesteld op € 860 per jaar: $31 \times 860 \text{ euro} = € 26.600$.

74 eigenaren van een buitenlands gekentekend voertuig kunnen worden aangemerkt als een Nederlands ingezetene. Zij hebben nog geen aangifte motorrijtuigenbelasting gedaan of hun kenteken omgezet naar een Nederlands kenteken. Daarvan hebben er 46 een NL adres, 24 een Pools adres (met een voor de overheid bekende verblijfplaats in Nederland) en 3 eigenaren zijn vertrokken onbekend waarheen. Via woonplaatscontrole zal geprobeerd worden deze groep alsnog aan te sporen tot compliant gedrag. Gemiste belasting-opbrengst van deze groep: $74 \times 860 \text{ euro} = \text{€ } 63.640$. Dit bedrag is niet opgenomen in het totaal aan financiële resultaten.

Toeslagen

Aan de Belastingdienst/Toeslagen is een melding gedaan over mogelijke fraude door een intermediair met zorgtoeslag van arbeidsmigranten. Deze melding is nog in behandeling.

Conclusie

Samenwerking loont. Door de intensieve samenwerking tussen de verschillende overheidspartners in het project Kompas blijkt dat er naast de doelstellingen van de overige partners ook de Belastingdienst kan bijdragen tot een adequate nakoming van de fiscale verplichtingen van de betrokkenen.

Onderzoeken

Naar aanleiding van een controleavond ontstond het vermoeden dat een buitenlandse ondernemer zonder fiscaal af te rekenen wilde vertrekken naar zijn thuisland om daar de onderneming voort te zetten. Naar aanleiding hiervan is een onderzoek gestart. Drie bedrijfsvoertuigen werden in beslag genomen, loonheffingen konden worden verrekend en boetes geïncasseerd.

Het totale bedrag aan naheffingen, inclusief boete bedroeg € 57.000,=.

Er is naar aanleiding van de informatie, verkregen tijdens de controlebezoeken een boekenonderzoek bij een grote uitzendorganisatie in de regio gestart. Resultaten zijn echter nog niet bekend.

Eén van de uitzendorganisaties die in de regio is gecontroleerd is aangemeld bij het RIEC en de verzamelde data zullen tot nadere integrale acties kunnen leiden. Van diverse bedrijven zijn de controlegegevens doorgespeeld naar collega's van andere Belastingdiensteenheden.

5.4 Politie Noord-Holland Noord

De politie is betrokken bij het project ten behoeve van de veiligheid van het projectteam bij de uitvoering van de controles. Bij aanvang van de controle activiteiten werd te allen tijde het interventieteam bij de wachtcommandant van politie aangemeld. Na afloop werd er een terugkoppeling plaats. Door de actieve deelname van de wijkagent/politie eenheid Noord Holland is een uitwisseling van informatie tot stand gekomen. Dit heeft mede geleid tot nieuwe onderzoekadressen.

Tijdens de controle werden steekproefsgewijze de aanwezige personen gecheckt. Eén persoon is tijdens een controle in de gemeente Heerhugowaard aangehouden (verlopen visum). Een vonnis is ter plaatse betekend (Den Helder).

De resultaten voor de politie zijn vrijwel niet te kwantificeren. De bijdrage was vooral gericht op het borgen van de veiligheid en het delen van risicosignalen.

Een echtpaar met de Nederlandse nationaliteit was niet geregistreerd (vow) en woonden illegaal in een bedrijfspand in Heerhugowaard. De ene persoon moest nog een gevangenisstraf uitzitten, de ander bleek een katvanger te zijn en had openstaande boetes niet betaald. Op verschillende adressen zijn diverse openstaande boetes zijn geïnd.

5.5 Relatie met CBA arbeidsuitbuiting

In de regionale driehoeksoverleggen is op basis van rapportage van de politie eenheid Noord Holland, de CBA (criminaliteit beheersanalyse) arbeidsuitbuiting, de aanpak van arbeidsmigratie/uitbuiting geprioriteerd. Malafide werkgevers en huisjesmelkers moeten integraal worden aangepakt. Deze aanpak zal bestuurlijk, strafrechtelijk en fiscaal plaats vinden via bestaande netwerken. Het is in deze van belang dat de gemeenten in de Noordkop gezamenlijk met de landelijke partnerorganisaties het veiligheidsthema arbeidsmigranten, waaronder arbeidsmigratie/uitbuiting en de controle op de huisvesting, prioriteert in het handhavingsbeleid.

Een integrale benadering van de handhaving leidt tot een kwalitatief hoger niveau van handhaving, een beter naleefgedrag en meer zicht op illegale situaties.

In de CBA arbeidsuitbuiting worden enkele pijlers genoemd zoals:

- Actief signaleren en voorkomen
 - Tijdens reguliere controles op bv. woonfraude (meer) oog voor arbeidsuitbuiting en gerelateerde problematiek;
 - Uitvoeren extra controles op risicolocaties (b.v. door middel van de aanpak binnen het interventieproject KOMPAS);
- Van signaleren naar integrale aanpak
 - Bestuurlijk handhaven indien onregelmatigheden worden geconstateerd, zoals BRP/GBA-fraude, illegale bewoning, etc. en het doormelden van signalen van arbeidsuitbuiting aan de landelijke projectpartners.

Onlangs hebben de voorzitters van de basisteamdriehoeken (V10) er mee ingestemd de aanpak van arbeidsuitbuiting te prioriteren binnen alle driehoeken. Een van de hieruit voortvloeiende maatregelen is dat gemeenten fysieke controles op risicoadressen (slachtoffers van arbeidsuitbuiting) uitvoeren. De aanpak van de illegale huisvesting van arbeidsmigranten binnen het project Kompas Noordkop sloot naadloos aan bij het standpunt van de overlegsituaties in de verschillende driehoeken in de regio.

5.6 Signalen arbeidsuitbuiting - Regionaal Informatie en Expertise Centrum (RIEC)

Tijdens de controles en huisbezoeken binnen Kompas Noordkop is door de betrokken gemeenten gebruik gemaakt van vragenlijsten, die door de aangetroffen arbeidsmigranten ingevuld zijn. Een aantal vragen uit deze vragenlijst geven enig inzicht in indicatoren van arbeidsuitbuiting (mensenhandel). Het Expertisecentrum Mensenhandel en Mensensmokkel (EMM) heeft deze vragen aan het begin van de projectfase gecategoriseerd. De vragenlijsten die voldoen aan minimaal 1 indicator, zijn tijdens de projectfase doorgezet naar het RIEC Noord-Holland. Dit betreffen de volgende indicatoren:

- Schulden bij werkgever
- Schulden gemaakt om: reis naar NL / werk / huisvesting
- Niet vrijelijk bewegen voor/tijdens/na werk
- Klacht over werkgever
- Uurloon < €8,48

Indien sprake was van één van bovenstaande indicatoren heeft het RIEC Noord-Holland de vragenlijst vervolgens doorgezet naar de politie-eenheid Noord-

Holland, Afdeling Vreemdelingen, Identiteit en Mensenhandel (AVIM). Signalen over mogelijke onderbetaling en contante betalingen zijn doorgestuurd naar de directie Arbeidsmarktfraude van de Inspectie SZW.

Aantal indicatoren

In totaal zijn er 361 losse indicatoren van arbeidsuitbuiting uit de huisbezoeken naar voren gekomen. Van de aangetroffen personen waren er bij 108 personen signalen van mogelijke onderbetaling, 40 personen hebben schulden gemaakt om naar Nederland te komen en/of voor huisvesting. Drie personen hadden schulden bij de werkgever. Ook gaven 18 personen aan een beperkte bewegingsvrijheid te hebben. In tabel 1 is een overzicht opgenomen van het aantal keren dat een indicator van arbeidsuitbuiting is aangegeven tijdens de huisbezoeken in Noordkop. De indicatoren leveren uitsluitend een sterk vermoeden van mensenhandel op in het geval van combinaties van verschillende indicatoren. Afhankelijk van de ernst van een indicator of de combinatie van indicatoren kan dit leiden tot nader onderzoek in verband met eventuele uitbuiting.

Tabel 11: Aantal indicatoren

Indicatoren	2013	2014	Totaal
Schulden bij werkgever	3	0	3
Schulden gemaakt voor reis, werk, woning	40	8	48
Beperkte bewegingsvrijheid	23	1	24
Klacht over de werkgever	23	2	25
Geen beschikking over paspoort	2	0	2
Contante betaling	19	32	51
Mogelijke onderbetaling	146	62	208
Totaal	256	105	361

De vragen over aspecten van wonen en werken geven enig inzicht in eventuele aanwezige signalen van uitbuiting. Om mensenhandel en (arbeids-/overige) uitbuiting tijdig te kunnen signaleren is landelijk een signaallijst ontwikkeld. Op deze lijst staan kenmerken / typologieën van mensenhandel. Pas als meerdere van deze kenmerken aanwezig zijn kan vastgesteld worden dat sprake is van mensenhandel (arbeidsuitbuiting). Deze kenmerken kunnen tot een vermoeden van mensenhandel leiden als er ook andere indicatoren zijn die duiden op uitbuiting, slechte werk en/of leefomstandigheden of dat er beperkingen zijn in de keuzevrijheid van mensen⁶.

Het project Kompas heeft heel veel signalen aan het licht gebracht. Desondanks waren ze onvoldoende om van een sterk vermoeden van mensenhandel te praten. Tot nu toe hebben deze indicatoren dan ook niet geleid tot een strafrechtelijk onderzoek.

De indicator mogelijke onderbetaling (uurloon < €8,48) is in een groot aantal onderzoeken geen betrouwbare indicator gebleken voor onderbetaling van het minimumloon en minimumvakantiebijslag (Wet minimumloon en minimumvakantiebijslag/WML).

⁶ Het criterium dat het Bureau Nationaal Rapporteur Mensenhandel (BNRM) heeft gesteld voor de kwalificatie wel of geen uitbuiting berust op de combinatie van onvrijheid als constante factor en tenminste één van de volgende drie situaties: dwang, slechte arbeidsomstandigheden of meervoudige afhankelijkheid.

5.7 Uitvoeringsorgaan Werknemersverzekeringen (UWV)

Het UWV controleert of werknemers, naast inkomen uit arbeid, tevens een uitkering van het UWV genieten. Als dit het geval blijkt te zijn wordt nagegaan of de werknemers hiervan melding hebben gedaan bij het UWV. Het niet of onvolledig melden van de werkzaamheden kan leiden tot terugvordering van ten onrechte verstrekte uitkeringen en beëindiging dan wel aanpassing van lopende uitkeringen. Ook kan er aanleiding zijn om daarnaast een boete of maatregel op te leggen. In bepaalde gevallen zal tevens sprake zijn van strafrechtelijke afdoening van de uitkeringsfraude.

In het kader van Kompas Noordkop heeft UWV de afspraak gemaakt dat het project zou worden ondersteund en dat zo nodig informatie kon worden geleverd. Verder zou UWV voorzien worden van eventuele signalen betreffende uitkeringsfraude, die bij de controles naar voren konden komen.

Conclusies

Doordat er weinig relevante signalen zijn gemeld heeft deelname van UWV nauwelijks toegevoegde waarde gehad. Voor de evaluatie van het project en de voortgang na 1 januari 2015 is het van belang vast te stellen of er, gezien de aard van de doelgroep, geen relevante signalen te verwachten zijn of dat deze mogelijk niet zijn onderkend en doorgegeven.

5.8 Sociale Verzekeringsbank (SVB)

De SVB is de uitvoerder van volksverzekeringen in Nederland van onder andere Kinderbijslag, AOW-pensioen, en Nabestaandenuitkering. Als personen die op een adres in Nederland zijn ingeschreven feitelijk niet op dat adres wonen worden zij mogelijk ten onrechte als ingezetene in Nederland beschouwd en wordt daarvoor ten onrechte AOW-pensioen opgebouwd. De belangen van de SVB in het project Kompas liggen bij het vergelijken van informatie naar opgebouwd recht.

De SVB heeft een groot belang bij een betrouwbare BRP. De SVB was vooral geïnteresseerd in personen die wel BRP/GBA-geregistreerd zijn en niet worden aangetroffen op de locatie.

Conclusie

Vooralsnog is er niet tot nauwelijks voor de SVB van belang zijnde informatie uit het Project Kompas naar voren gekomen. De SVB beveelt aan in het vragenformulier een vraag op te nemen of de persoon in Nederland een uitkering/ tegemoetkoming ontvangt/ heeft ontvangen. De SVB geeft aan belang te hebben bij onderzoek naar BRP-geregistreerden die niet worden aangetroffen op een locatie. Dit vergt inzet van afdelingen burgerzaken van alle gemeenten.

6. Projectgroep Voorzieningen (huisvesting)

Dit deelproject had tot doel het realiseren van voldoende goede huisvestingsmogelijkheden voor EU-arbeidsmigranten in de regio.

De projectgroep heeft zich gericht op de volgende activiteiten:

1. Opstelling Kadernota Huisvesting EU-arbeidsmigranten in de regio Noordkop om vanuit de deelnemende gemeenten meer en betere huisvesting te faciliteren voor de arbeidsmigranten in de regio;
2. Deelnemen aan overleg op nationaal niveau over voortgang afspraken in de Nationale Verklaring (Bestuurlijk overleg met regisserende rol Ministerie van Binnenlandse Zaken);
3. Ontwikkeling van een concept (naar het model van Flexwonen) voor het samenwerkingsconvenant met werkgevers(organisaties), huisvesters en gemeenten.

6.1 Kadernota Huisvesting EU-arbeidsmigranten in de Regio Noordkop

Om meer en betere huisvesting te faciliteren voor de arbeidsmigranten is gewerkt aan nieuw beleid. De projectgroep Voorzieningen van het project Kompas Noordkop heeft de beleidscontouren voor de huisvesting van arbeidsmigranten geschetst in een regionale kadernota; "Kadernota huisvesting arbeidsmigranten Noordkop". Binnen dit beleidskader kunnen de gemeenten hun concrete toetsingsinstrumentarium in de vorm van onder meer beleidsregels en bestemmingsplannen vormgeven.

De Kadernota met de nota van reactie is in 2013 door de gemeenteraden van de vier Noordkopgemeenten vastgesteld. De vastgestelde kaders worden nu door de gemeenten uitgewerkt in bestemmingsplannen (de gemeente Hollands Kroon doet dit middels een zogenoemd paraplu-bestemmingsplan).

6.2 Nationale verklaring

Op 29 maart 2012 heeft de regio West-Friesland mede namens de Regio Noordkop (als regio Noord-Holland-Noord) de Nationale verklaring ondertekend. Deze verklaring is één van de maatregelen van het Kabinet om arbeidsmigratie in goede banen te leiden. Naast de gemeenten hebben het rijk (Ministerie van Binnenlandse zaken), woningcorporaties, de uitzendbranche en koepels van werkgevers en vakbonden de verklaring ondertekend.

Ondertekening hield in dat partijen zich conformeren aan een actieve inspannen voor het realiseren van meer en goede huisvesting voor werknemers uit de Europese Unie. Uitgangspunt daarbij is de huisvestingsnorm die werkgevers- en werknemersorganisaties met rijk en gemeenten hebben ontwikkeld.

In oktober 2014 is het samenwerkingsconvenant ondertekend (zie 6.8) met als taakstelling het realiseren van 1000 legale bedden voor arbeidsmigranten. Hieronder wordt ingegaan op de verschillende instrumenten en de bevindingen tot heden.

6.3 Voortgangsoverleg Nationale verklaring

Onder regie van het Ministerie van BZK werden de ondertekenaars van de Nationale Verklaring gedurende twee jaar halfjaarlijks uitgenodigd om zich te verantwoorden over de voortgang van de gemaakte afspraken in de Nationale verklaring. De voorzitter van de Stuurgroep Kompas heeft deelgenomen aan dit bestuurlijk overleg.

6.4 Expertisecentrum Flexwonen voor arbeidsmigranten

De Tweede Kamer, betrokken ministeries en de organisaties van gemeenten, woningcorporaties, werkgevers en vakbonden vinden dat er verandering in moet komen in de wijze van huisvesting van arbeidsmigranten. Na de ondertekening

van de nationale verklaring werd het programma Flexwonen voor arbeidsmigranten gestart. Dit expertisecentrum (EFA) ondersteunt ambassadeursteams in de regio's bij de ontwikkeling en stimulering van alternatieve huisvestingsvormen. Na de beëindiging van het project Kompas zal het ambassadeursteam voor de regio Noordkop optimaal gebruik moeten maken van het EFA om de beoogde doelen op korte termijn te behalen. (www.flexwonenarbeidsmigranten.nl)

6.5 Gemeentenetwerk

Door het Ministerie van BZK wordt eens per zes weken een landelijke netwerkbijeenkomsten georganiseerd (gemeentenetwerk) georganiseerd.

Het Gemeentenetwerk is er voor en door gemeenten met een relatief groot aantal arbeidsmigranten. Tijdens de bijeenkomsten van het Gemeentenetwerk is er volop gelegenheid om ervaringen en kennis te delen over actuele thema's als huisvesting, integratie of onderwijs. Gemeenten wisselen best practices uit en helpen elkaar een oplossing te bedenken voor bestaande knelpunten. Naast kennisdeling, is het Gemeentenetwerk ook gericht op het vergaren van signalen uit het veld die gebruikt worden voor de ontwikkeling van effectievere aanpakken.

De projectleider van Kompas en enkele projectmedewerkers hebben een actieve bijdrage geleverd aan deze bijeenkomsten.

6.6 De rol van de Provincie Noord-Holland

Vanuit de regio's West-Friesland en Noordkop is er bij de provincie aangedrongen op verruiming van het provinciale RO-beleid op de huisvesting van arbeidsmigranten in het buitengebied. Dit heeft geleid tot aanpassing van het provinciaal beleid: het werd hiermee mogelijk om huisvesting te realiseren met een permanent karakter bij de agrariër op het erf, zij het binnen het agrarisch bouwblok. Het streven naar scheiding van baan en bed werd hiermee grotendeels losgelaten.

6.7 Samenwerkingsconvenant

De projectgroep Voorzieningen heeft een convenant opgesteld. In het convenant is opgenomen dat de gemeenten de huisvesting voor arbeidsmigranten faciliteren binnen de gestelde kaders (kadernota). Vooral huisvesting die voldoet aan uniforme huisvestingsnormen (SKIA en SNF certificaat). Vervolgens hebben de convenantpartners in het convenant opgenomen dat zij er van uitgaan dat er in de Noordkopgemeenten circa 1000 bedden (legaal) gerealiseerd moeten worden. Tevens is opgenomen dat met het oog op het maatschappelijk draagvlak dat zowel nieuw te realiseren als bestaande huisvestingsvoorzieningen zodanig worden beheerd dat arbeidsmigranten goed en veilig kunnen wonen en belasting van de omgeving zoveel mogelijk wordt voorkomen. Vervolgens er voor te zorgen dat arbeidsmigranten volgens de in Nederland geldende wet- en regelgeving te werk worden gesteld.

In het convenant is tevens opgenomen dat arbeidsmigranten naarmate zij langer in Nederland blijven, meer geïntegreerd moeten raken in de samenleving en de taal leren en te bevorderen dat arbeidsmigranten zich registreren in de BRP (Westlandse methode).

Sturing op de uitvoering van het convenant wordt uitgevoerd door het aanjaagteam met ambtelijke ondersteuning vanuit de gemeente Hollands Kroon.

6.8 Resultaten Projectgroep Voorzieningen (huisvesting)

Eén van de doelstellingen van het project Kompas Noordkop was het verbeteren van het zicht op, en inzicht in (aard en kwaliteit) van de huisvesting van EU-arbeidsmigranten in de regio; de aantallen gehuisveste werknemers en de daarbij betrokken werkgevers en inleners.

Gebleken is dat het realiseren van (kwalitatief) voldoende huisvesting voor EU-arbeidsmigranten binnen gemeenten geen vanzelfsprekendheid is. Concrete

voorstellen voor (groeps)accommodaties stuiten soms op bezwaren van burgers en gemeenteraadsfracties. Daarbij speelt het zogenaamde NIVEA-effect (Niet in Voor- en Achtertuin) adequate besluitvorming parten. Als gevolg daarvan blijft de realisatie van (kwalitatief) voldoende huisvesting achter bij de landelijke ambities.

6.9 Voorbeelden huisvesting

De huisvesting van arbeidsmigranten staat nu ook op de kaart bij gemeenten, uitzendbureaus en huisvesters. De volgende projecten zijn/worden gerealiseerd.,

- Leegstaand kantoorpand op het bedrijventerrein in Wieringerwerf (gemeente Hollands Kroon) is verbouwd en biedt huisvesting aan 74 arbeidsmigranten
- In de gemeente Schagen is bij een agrarisch bedrijf gestart met de bouw van 13 appartementen naast de bedrijfsbebouwing en zijn er initiatieven voor 50 appartementen, verdeeld over 2 locaties
- In Heerhugowaard en Hollands Kroon zijn door huisvester initiatieven genomen om te komen tot plannen voor ver- en nieuwbouw.

Flexwonen voor arbeidsmigranten. Een woonlocatie in de gemeente Hollands Kroon wat een voorbeeld kan zijn voor de gehele regio, en misschien wel ver daarbuiten, betreft een oud kantoorlocatie in Wieringerwerf. Dit pand is omgebouwd tot een moderne woonlocatie voor maximaal 71 arbeidsmigranten onder de naam 'De Stek'. Dit is een initiatief van een uitzendorganisatie. De directeur van deze uitzendorganisatie geeft aan: "Wij zijn erg blij met deze stek en kunnen de markt en met name de gemeente Hollands Kroon laten zien hoe bepaalde zaken zoals wonen en werken tot in de puntjes netjes geregeld kunnen worden voor onze flexmigranten. Deze hardwerkende buitenlandse werknemers verdienen deze woon- en werkomgeving. Ze zijn onmisbaar voor onze economie!"

6.10 Conclusies resultaten projectgroep Voorzieningen

Concreet zijn de volgende resultaten behaald:

1. Mede ondertekening Nationale verklaring;
2. Aanpassing provinciaal beleid ten aanzien huisvesting met permanent karakter bij agrariërs op het erf;
3. Wantrouwen werkgevers grotendeels weggenomen;
4. Beleid ontwikkeld waar huisvesting voor arbeidsmigranten aan moet voldoen.
5. Ondertekening samenwerkingsconvenant
6. Ambassadeurs- (aanjaag)team in oprichting die initiatieven stimuleert voor huisvesting van arbeidsmigranten

Uit de ontwikkelingen kunnen de volgende conclusies worden getrokken:

- Initiatieven voor huisvesting van arbeidsmigranten stuit veelal op weerstand van omwonenden en blijken daarom dan ook lastig te realiseren.
- de gemeenten faciliteren door ruimtelijk beleid, woonbeleid en bestemmingsplannen. Gecombineerd met de druk op de werkgevers en huisvesters door middel van controle en handhaving resulteren deze inspanningen in een toename van aanvragen voor legale huisvesting. Op die terreinen zijn goede ontwikkelingen zichtbaar door de interventies van Kompas Noordkop.
- Er is nog veel te doen. In de komende jaren zal nog een groei van 1000 legale bedden nodig zijn, zie ook het convenant.
- Momenteel verblijven nog veel arbeidsmigranten op vakantieparken, waar ze niet horen. Dit permanente verblijf gaat ten koste van recreatieve en economische functies.
- Het Ministerie van Binnenlandse zaken ziet het realiseren van voldoende aantallen woningen/logiesplekken voor EU-arbeidsmigranten als verantwoordelijkheid van gemeenten in samenwerking met marktpartijen.

7. Borging huisvesting en handhaving vanaf 2015

7.1 Borging huisvesting

De behoefte aan tijdelijke huisvesting voor arbeidsmigranten is structureel. Om initiatieven te stimuleren zal het aanjaagteam daar een rol in spelen. Zij gaan helpen bij initiatieven voor goede huisvesting. Het aanjaagteam stimuleert de voortgang door partijen aan te spreken op het nemen van hun verantwoordelijkheid. Daarnaast zal het aanjaagteam een rol spelen bij het bemiddelen rond gesignaleerde knelpunten. De Kadernota en het convenant Huisvesting EU-arbeidsmigranten in de regio Noordkop dienen daarbij als onderliggend beleidsstuk.

7.2 Borging handhaving

Gemeenten hebben nu de inspecties ingebed in de eigen planning en werkprocessen. Voor de uitvoering is het dus niet langer nodig om in projectvorm (Kompas) door te gaan. Omdat breed wordt onderkend dat het hier gaat om bovenlokale problematiek is daarom regionale afstemming gewenst. De stuurgroep Kompas Noordkop heeft dan ook besloten de activiteiten van het project vanaf 1 januari 2015 structureel in te bedden in de reguliere werkprocessen van de vier Noordkopgemeenten.

De operationele uitvoering van de handhaving controle huisvesting arbeidsmigranten/uitbuiting door de vier Noordkopgemeenten na Kompas zijn gebaseerd op de hieronder gestelde (operationele) handhavingsdoelstellingen:

- via een integrale overheidsaanpak het handhaven van wet- en regelgeving bij illegale huisvesting van arbeidsmigranten en de daarmee samenhangende misstanden op een gewenst en beheersbaar niveau brengen;
- (blijvend) verbeteren van het inzicht in de huisvesting van arbeidsmigranten (in de vier Noordkopgemeenten), de aantallen gehuisveste werknemers en de daarbij betrokken werkgevers en inleners;
- het aanpakken van diegenen (illegale huisjesmelkers en werkgevers) die de huisvesting van arbeidsmigranten organiseren en er geld aan verdienen;
- vanuit aanpak en voorlichting ervoor zorgen dat huisvesting op legale wijze gaat plaatsvinden.

Controles worden ingepland en uitgevoerd op basis van klachten, meldingen en eigen waarnemingen. Uitgangspunt is dat iedere gemeente een eigen interventieteam formeert tijdens een controleavond, inclusief gemeentelijke specialist inschrijving BRP. Het gaat in deze om een bestaande nalevingstrategie wat is opgenomen in het gemeentelijk handhavingsbeleid. Er worden geen nieuwe ontwikkelingen voorgesteld. Het gaat om de voortzetting van reeds bestaande handhavingswerkzaamheden, echter zonder de paraplu van Kompas.

Het "uitvraagformulier arbeidsmigrant" dat de gemeenten tot nu toe tijdens de controles hanteren is aangepast met het accent op de omstandigheden van de geïnterviewde personen (o.a. werk en inkomen, autobelastingen en signalen van arbeidsuitbuiting).

Met onze partnerorganisaties⁷ zijn afspraken gemaakt die zich voornamelijk richten op wederzijdse informatieplicht en de inspanningsverplichting bij onderzoek-adressen en personen, indien deze voldoen aan vooraf afgesproken selectiecriteria. Gemeenten dragen zelf zorg voor de verspreiding van de door de arbeidsmigranten ingevulde "uitvraagformulier arbeidsmigrant" aan de RIEC-partners op basis van deze criteria. Via het RIEC Noord-Holland zijn vanuit Kompas Noordkop de inspanningsverplichtingen met de RIEC partners afgesproken.

⁷ Belastingdienst, Inspectie SZW en de Politie-eenheid Noord-Holland

Het RIEC Noord- Holland beheert een convenant, op basis waarvan de informatie- uitwisseling tussen de partners plaatsvindt. Gedurende 2013 is door alle gemeenten in Nederland, provincies en andere overheidspartners het Convenant ten behoeve van Bestuurlijke en Geïntegreerde Aanpak Georganiseerde Criminaliteit, Bestrijding Handhavingsknelpunten en Bevordering Integriteitsbeoordelingen ondertekend. De focus ligt hierbij hoofdzakelijk op landelijk geprioriteerde thema's, zoals die door de Minister van Veiligheid en Justitie zijn vastgesteld op basis van het Nationaal Dreigingsbeeld Georganiseerde Criminaliteit 2012. Regionaal kunnen de samenwerkende convenantpartners ook hun eigen thema's toevoegen die zich lenen voor een integrale benadering. Voor 2014 heeft de RIEC Stuurgroep Noord-Holland het handhavingsknelpunt GBA Fraude en misstanden arbeidsmigranten vastgesteld. Specifiek op basis van dit regionale handhavingsknelpunt vindt de gegevensuitwisseling plaats.

Naast de borging van informatie-uitwisseling verzorgt het RIEC de afspraken over inspanningsverplichtingen met partners en ziet hierop toe. Ten behoeve van de informatie- uitwisseling zorgt het RIEC kosteloos voor een beveiligd web-based gegevensapplicatie, genaamd RIEC-IS, en zorgt het RIEC voor de benodigde autorisaties.

Om te komen tot regionale afstemming met de vier gemeenten en de landelijke partners om zaken op elkaar af te stemmen en de resultaten en analyses van de uitgevoerde controles jaarlijks te evalueren komen de hoofden van de afdelingen Veiligheid/Handhaving c.a. met de landelijke partners eenmaal per jaar bij elkaar voor de coördinatie en afstemming.

Het RIEC zal de afspraken met partners bewaken inclusief de inspanningsverplichtingen. Het is voor het RIEC van belang een ambtelijk aanspreekpunt te hebben in de regio Noordkop. De gemeente Schagen zal dit verzorgen.

Beleid, taken, werkzaamheden	Te beleggen bij
Handhaving bestuurlijk (w.o. bepalen van doelstellingen)	AB van de Veiligheidsregio NHN/Commissie Jeugd en Sociale Veiligheid
Maken van afspraken met partners, informatie-uitwisseling en de coördinatie hiervan	Programmabureau Integrale Veiligheid, met behulp van de expertise van het RIEC NH
Afstemming, uniformering en innoveren van de uitvoering van de handhaving (controles)	De coördinator Handhaving van de gemeente Schagen treedt op als liaison met het Programmabureau Integrale Veiligheid en het RIEC NH voor informatie-uitwisseling en betrokkenheid externe partners
Uitvoering van de handhaving (controles)	Afzonderlijke gemeenten
Evaluatie	Handhaving wordt uitgevoerd door individuele gemeenten, maar de uitvoering wordt eenmaal per jaar geëvalueerd. Gemeente Schagen zal deze evaluatie coördineren in overleg met de andere Noordkopgemeenten. Dit gebeurt op basis van cijfermatige overzichten en een kwalitatief overzicht van de bevindingen van de Noordkopgemeenten.

Op deze wijze wordt het onderwerp ingepast in bestaande structuren, waarvan de doelstellingen overeenkomen met die van het project Kompas.

8. Conclusies

In dit hoofdstuk worden de eindconclusie(s) n.a.v. alle onderzoeksresultaten weergegeven.

1. De misstanden rond illegale huisvesting van arbeidsmigranten zijn door middel van een integrale overheidsaanpak op een gewenst en beheersbaar niveau gebracht. Het aantal geconstateerde overtredingen vertoonde gaandeweg het project een neergaande lijn. Er worden minder arbeidsmigranten per woning aangetroffen, meer aanvragen voor legalisaties locaties, meer inschrijvingen GBA/BRP. Dit duidt op het bereiken van het gewenste effect;
2. Binnen de land- en tuinbouw is door de Inspectie SZW geconstateerd dat voor 2014, er ten opzichte van voorgaande jaren een duidelijke daling van geconstateerde overtredingen Wav en/of WML is vastgesteld;
3. Er is beter inzicht verkregen in (aard en kwaliteit van) de huisvesting van EU-arbeidsmigranten in de regio Noordkop. Het interventieproject heeft aangetoond dat de vorm van huisbezoeken/locatiecontroles daadwerkelijk een effectief middel is om te komen tot een objectieve vaststelling van de huisvestingssituatie en adresregistratie;
4. Het gesloten covenant draagt er aan bij dat werkgevers en gemeenten nauwer samenwerken op het terrein van huisvesting arbeidsmigranten. Dit moet o.a. resulteren in een beter en directer bereik van de arbeidsmigranten en een verder stijgende registratiegraad in de BRP;
5. afgifte van fiscale nummers via het RNI loket kan gezien worden als een risico voor adresfraude;
6. Door middel van informatie en voorlichting is bevorderd dat de huisvesting meer op legale wijze plaatsvindt;
7. Arbeidsmigranten worden beter geïnformeerd over rechten en plichten in Nederland. Dit heeft onder meer geleid tot een hoger registratieniveau. Dit is echter een continu proces dat structureel geborgd moet worden, in verband met de steeds nieuwe in en uitstroom;
8. Landelijk staat het, met en door het RCF Kenniscentrum Handhaving Noord-Holland ontwikkelde format KOMPAS, op de kaart. Het wordt vanuit het ministerie van BZK als voorbeeld genoemd voor een regionale aanpak en krijgt inmiddels navolging in Kompas Noord-Kennemerland. Ook gemeenten uit West-Brabant en Overijssel kijken naar het RCF- en het Kompasvoorbeeld.

8.1 Maatschappelijke effecten project Kompas Noordkop

Onder maatschappelijke (of zgn. outcome) effecten wordt verstaan de uiteindelijke effecten van de interventies van de projectgroep op het *gedrag* van de doelgroep. Tot de doelgroep worden zowel werkgevers, huisvesters als EU-arbeidsmigranten gerekend.

Samengevat kunnen de volgende effecten van het Interventieproject worden genoemd:

- Het wantrouwen naar de overheid, dat voorheen merkbaar was bij werkgevers(organisaties), is doorbroken. Werkgevers leggen de vraag voor huisvesting neer bij de lokale overheid. Voor de lokale overheid ligt hier nu de uitdaging om te faciliteren en het vertrouwen in stand te houden;
- De problematiek rond huisvesting arbeidsmigranten staat breed op de kaart. Zowel intern binnen gemeenten als bij de landelijke partners. Gemeentelijke afdelingen pakken vanuit hun taakstelling hun rol;
- Provincie Noord-Holland heeft het ruimtelijk beleid verruimd, zodanig dat onder bepaalde voorwaarden huisvesting bij de agrariër een permanent karakter kan hebben.
- De verbeterde registratiegraad van de doelgroep heeft een positief effect op het reguleren van de woonwensen/woonbehoeften van deze groep.

Dat is goed voor de doorstroming naar de reguliere woningmarkt evenals de integratie van arbeidsmigranten.

- De onderlinge betrokkenheid tussen overheid, werkgevers en huisvesters is vergroot. Dit uit zich door de afspraken die met partijen zijn gemaakt en vastgelegd in een convenant.
- De arbeidsmigrant is beter op de hoogte van zijn rechten en plichten en wordt zich er meer van bewust dat de overheid controles uitvoert in zijn belang (veilige huisvesting, goede betaling, goede werkomstandigheden);
- De overheid (colleges, gemeenteraden, provinciaal bestuur) heeft de uitbreiding van huisvesting voor buitenlandse werknemers op de politieke kaart gezet;
- De burger ziet dat de gemeente optreedt tegen illegale huisvesting van arbeidsmigranten die het woongenot van omwonenden aantasten.

Het project heeft bijgedragen aan bewustwording bij:

- uitzendbureaus ter zake van hun rol om binnen wettelijke kaders te ondernemen ter zake van bemiddeling buitenlandse werknemers.
- politiek en maatschappij dat buitenlandse werknemers een belangrijke rol vervullen in de Nederlandse economie en dat dit geen tijdelijke zaak is.

8.2 Financiële resultaten

Daarnaast was sprake van een substantieel inwineffect, de financiële opbrengst van de projectmatige, integrale aanpak bedraagt ruim € 162.580,-

Economische noodzaak

Arbeidsmigranten zijn hard nodig. Zeker in de Noordkop. Nu en vooral in de toekomst, verwacht Theo Meskers (wethouder Hollands Kroon). Hij verwijst naar de economie die aantrekt. 'Als dat verder doorzet, dan wordt er nog meer geput uit buitenlandse werknemers.' Maar zover is het nog niet. Er staan veel potentiële arbeidskrachten langs de zijlijn. Zonder werk. Vaak al jaren. Ook in de Noordkop. Zijn die niet, net zoals bijvoorbeeld in het Westland het geval is, in beeld voor werk dat door arbeidsmigranten wordt ingevuld? Meskers kent de ervaringen daar, in het kader van Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO) Westland, waarbij werkgevers worden gestimuleerd om uitkeringsgerechtigden in dienst te nemen. Bijvoorbeeld in sectoren waar ook arbeidsmigranten actief zijn. Een prima initiatief, volgens Meskers, maar één op één overnemen gaat in zijn ogen te ver. 'Het is daar een heel andere arbeidsmarkt. Zeker qua aard - met een enorme veiling - en veel grotere omvang. 'Ik geloof meer in een koppeling tussen arbeidsmarkt en scholing, op basis van interesse van de uitkeringsgerechtigde. Dat vraagt om maatwerk. De ISD-KNH (een gemeenschappelijke regeling van deze gemeenten) is daar mee bezig. 'Als de arbeidsmarkt aantrekt, hebben we straks iedereen hard nodig: Arbeidsmigranten én uitkeringsgerechtigden. Het gaat dan om een koppeling tussen opleiding en job. En er komen nieuwe functiegroepen, waarop we gaan inspelen.'

9. Aanbevelingen

1. Integrale handhaving met ketenpartners heeft een toegevoegde waarde. Aanbevolen wordt dit voort te zetten. De gemeente Schagen heeft toegezegd een trekkersrol te vervullen voor de borging van de continuïteit van de regionale integrale samenwerking op de handhaving van huisvesting arbeidsmigranten.
2. Naast de sturing op legale huisvesting voor arbeidsmigranten zal vooral aandacht zijn voor signalen van arbeidsuitbuiting (meervoudige afhankelijkheid), die geregistreerd moeten worden en doorgegeven aan het RIEC. De gemeente Schagen voert de regie op de regionale integrale handhaving.
3. Het is aan te bevelen om vanuit de samenwerkende gemeenten betrokken te blijven bij het landelijke gemeentenetwerk om kennis en kunde te blijven delen.
4. Het is van belang zicht te blijven houden op de gecontroleerde locaties. Aanbevolen wordt deze te blijven monitoren.
5. Voor het melden van mogelijk malafide uitzendbureaus is een landelijk meldpunt beschikbaar waar een ieder melding kan doen van vermoedelijke misstanden bij uitzendbureaus (Meldpunt AMU). Aanbevolen wordt hiervan in de toekomst gebruik te maken.
6. De ervaring vanuit de Kompas projecten leert dat ook arbeidsmigranten die in het thuisland een arbeidscontract voor een half jaar of langer hebben getekend zich melden bij het RNI. Om zicht te houden op de instroom van arbeidsmigranten in de regio is het raadzaam om aan te dringen bij het RNI-loket te Alkmaar tot deelname aan de REVA pilot (Registratie Eerste Verblijfsadres) van het ministerie van BZK.
7. Ambassadeurs (aanjaagteam)
Het realiseren van legale huisvesting is een proces dat breed gedragen dient te worden en vanuit diverse invalshoeken bekeken moet worden. Samenwerking tussen gemeenten, werkgevers en huisvesters is dan ook noodzakelijk. Het is van groot belang dat de gezamenlijke huisvestingsopgave, zoals opgenomen in het convenant, blijvend wordt gerealiseerd. Een regionaal aanjaagteam kan hierbij een belangrijke rol vervullen. Het aanjaagteam zorgt voor een verbinding tussen alle stakeholders en stuurt daarmee op het behalen van resultaat. Zij kunnen initiatieven voor goede huisvesting ondersteunen en begeleiden. Daarnaast kan het aanjaagteam een rol spelen bij het bemiddelen rond gesignaleerde knelpunten en samen met de Noordkopgemeenten per half jaar de voortgang van de te realiseren aantallen bedden monitoren.

Overzicht van de financiële resultaten van het Interventieteam

Project Kompas Noordkop, Noord-Holland Noord
Periode juli 2012 t/m december 2014

Deelnemende organisatie	Omschrijving (financiële) resultaten	
Inspectie SZW	-Opbrengst opgelegde bestuurlijke boete -Boeterapporten WAV en WML -Overige	In onderzoek
Gemeenten	-Opgelegde dwangsom -Leges (niet bekend) -GBA/BRP registratie	€ 4.500 € 74.480
Belastingdienst	Correcties: -Loonheffing (LB + sociale premies) -Inkomstenbelasting -Omzetbelasting -Vennootschapsbelasting -Huurtoeslag -Zorgtoeslag -Autoheffing - <i>(extrapolatie Autoheffing)</i>	€ 57.000 € 26.600,- <i>(€ 63.640,-)</i>
Politie	-Aangetroffen illegalen -PV's WID -Overige	Niet gelabeld
Effecten(maatschappelijke) van het project		Toename vergunningen